

ІВАНЮЖЕНКО К.О., здобувачі вищої освіти СВО магістр,
 Науковий керівник - **ЮР'ЄВА І. А.**, к.е.н, доцент,
 доцент кафедри обліку і фінансів,
*Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»,
 м. Харків*

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВА В СИСТЕМІ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Науково обґрунтована класифікація фінансових результатів у системі управлінської діяльності дозволяє глибше зрозуміти сутність складової частини поняття управління і є найважливішою умовою його раціонального обліково-аналітичного забезпечення. Процес розподілу прибутку в минулому періоді має вплив на процес формування прибутку поточного періоду і на процес його розподілу в цьому ж таки періоді. У свою чергу, процес розподілу прибутку звітного періоду за аналогією впливає на формування і розподіл прибутку в майбутньому періоді. Процес формування прибутку звітного періоду впливає на процес розподілу і використання прибутку в майбутньому періоді. Таким чином, від якості організації контролю за кожним з напрямків управління фінансовими результатами залежить ефективність управлінських рішень щодо поліпшення фінансово-господарчої діяльності підприємств [1].

540

Процес розподілу сформованого фінансового результату можна поділити на два етапи. На першому етапі відбувається розподіл загального прибутку між підприємством і державою у вигляді нарахування і сплати податку на прибуток. Доходи і витрати відображаються як у бухгалтерському обліку, так і податкових розрахунках. Але щоб визначити об'єкт оподаткування усередині податкового обліку розрізняють, які доходи і витрати увійдуть, а які не увійдуть до об'єкта оподаткування. Отже, відмінність між бухгалтерським і податковим обліком обумовлена наявністю різних методик обчислення доходів і витрат, які приводять до появи певних податкових відмінностей (тимчасових і постійних) у визначенні об'єкта оподаткування. Таким чином, об'єктами контролю на даному етапі будуть виступати створений фінансовий результат (податковий і обліковий прибуток / збиток), податкові відмінності і податок на прибуток.

Другий етап - це розподіл чистого прибутку, який залишився в розпорядженні підприємства після сплати податків у бюджет. Вважаємо, що об'єктом контролю на даному етапі виступає чистий фінансовий результат (прибуток або збиток) і напрямок його розподілу (капіталізація і споживання).

Чистий прибуток використовують згідно з установчими документами підприємства і ухвалених рішень власників. За його рахунок інвестують виробничий розвиток, виплачують дивіденди власникам, створюють резерви, покривають збитки. Під час використання розподіленого прибутку об'єктами контролю є розподілений по різних напрямках прибуток (списаний збиток) і нерозподілений прибуток. Бухгалтерська служба здійснює поточний контроль щодо узагальнення інформації на рахунках, у тому числі за відображенням усіх

господарських операцій у первинних документах, реєстрах, складанням фінансової звітності, дотриманням законодавства і національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, а також других нормативно-правових актів відносно ведення бухгалтерського обліку. Внутрішній контроль фінансових результатів здійснюється постійно з певним ритмом, або ж спеціально призначеною групою для здійснення позапланового контролю. Контроль фінансових результатів також може здійснюватися зовнішніми контролюючими органами на засадах планових контрольних заходів або ж позапланових перевірок. Зовнішній контроль щодо фінансових результатів здійснюють спеціально створені для цього державні контролюючі органи та інші органи незалежного контролю в різних сферах економічних систем. Такі контролюючі органи завжди направляють контрольні дії щодо процесу формування, розподілу і використання фінансових результатів ззовні [1].

Самоконтроль передбачає періодичну перевірку працівником власної діяльності з метою оцінки дієвості приймань і методів своєї роботи. Геть здійснюється виконавцями організаційних і розпорядчих функцій як на вищих, так і на всіх других рівнях підприємства. Головна ідея самоконтролю полягає в тому, щоб вчасно виявити проблему і знайти шляхи її рішення. За таких умов працівники беруть активну участь у формулюванні цілей своєї діяльності і самостійно контролюють їх реалізацію. Самоконтроль стимулює в працівника почуття відповідальності за якість і результати роботи і дає можливість осмислити загальний виробничий процес, побачити своє місце в ньому. За допомогою самоконтролю з'являється можливість налагодити збіг інтересів працівників, підрозділів і підприємства в цілому. Таким чином, суб'єкти контролю мають різні цілі при здійсненні контрольних заходів щодо фінансових результатів. Якщо внутрішній контроль і самоконтроль спрямовані на виявлення відповідності фактичних фінансових результатів запланованим (бюджетним, нормативним), то зовнішній контроль спрямован на виявлення відповідності діяльності підприємства встановленим стандартам зовнішнього середовища.

Класифікація контролю фінансових результатів на основі характеристик видів контролю, яка розроблена на базі проведеного дослідження наукових досягнень учених з урахуванням вимог сучасного управління підприємствами, надасть можливість подальшого дослідження його сутності з метою практичного застосування досягнутих результатів і підвищення, таким чином, ролі і значення контролювання фінансових результатів як невід'ємної частини управлінської діяльності, а також має визначальний вплив на моделювання обліково - аналітичного забезпечення системи контролю. У той же час, необхідно зазначити, що в умовах розвитку і ускладнення завдань, поставлених перед функцією контролю фінансових результатів, можлива поява нових різновидів контролю (тому наведена класифікація не є вичерпною для наступних періодів розвитку теорії і практики контролю фінансових результатів) [1].

Існують проблеми наявності способів усунення неузгодженостей обліку за П(С)БО, М(С)БО у податкових розрахунках. Так, виділяють два шляхи

визначення прибутку до оподатковування - згідно з даними, отриманих за обліковими стандартами, або через приведення фінансового прибутку до відповідних до правил податкових розрахунків.

Податок на прибуток повинен стимулювати розвиток усього прогресивного та ефективного, регулювати розбіжності, які виникають у процесі реалізації стратегії розвитку підприємств і держави. Для усунення економічно необґрунтованих розбіжностей між податковим і бухгалтерським обліком і поліпшенням системи контролю фінансових результатів у податкових розрахунках результат діяльності підприємства повинен визначатися показником його бухгалтерського прибутку, величина якого формується по єдиному принципу здійснення господарських операцій для всіх господарюючих систем. Відстрочені податкові активи, які з'являються в балансах (форма №1 "Баланс" ("Звіт про фінансовий стан")) підприємств - платників податків на прибуток, фактично виглядають як суми надлишку нарахованого в податковому обліку податку на прибуток (якщо виходити із правил бухгалтерського обліку), як дебіторська заборгованість держави. Однак така заборгованість є умовною, оскільки реального боргу не існує і поверненню він не підлягає. Хоч у майбутньому періоді ця сума може і буде анульована, але за підсумками поточного періоду вона штучно збільшує величину активів підприємства і його фінансових результатів. Відстрочені податкові зобов'язання - це начебто як сума недоплаченого податку на прибуток (якщо розраховувати суму за правилами бухгалтерського обліку), фактично її можна розглядати в якості джерела фінансування діяльності підприємства, його заборгованості перед державою. Зазначений борг теж є умовною величиною: реальної заборгованості немає і сплаті вона не підлягає. У наступних звітних періодах ця сума може бути анульована, але за підсумками поточного періоду вона штучно знижує величину фінансових результатів [2].

Таким чином, єдині підходи до обчислення об'єкта оподатковування в сфері бухгалтерського і податкового обліку дадуть можливість, по-перше, створити єдину інформаційну базу для контролю за формуванням і використанням фінансових результатів у податкових розрахунках; по-друге, уніфікувати заповнення фінансової звітності Баланс (Звіт про фінансовий стан),

Список використаних джерел:

1. Бухгалтерський облік: навч. посіб. / Соколов В. М. та ін. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2018. 222 с.
2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку URL: https://mof.gov.ua/storage/files/IAS-19_ukr_2016.pdf (дата звернення: 21.10.2022).

ІВАНЬКО А.О., ІВАНЬКО О.В., здобувачі вищої освіти СВО магістр,
Науковий керівник – **ЯЛОВЕГА Л.В.**, к.е.н., доцент,
доцент кафедри обліку і оподаткування,
Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава

МЕТОДИ ВЕДЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО КОНТРОЛЮ

Методологія економічного контролю – це наука про метод наукового дослідження, щодо всієї сукупності способів і прийомів теоретичного пізнання господарських явищ із позиції їх законності, доцільності й достовірності. Методи економічного контролю виникають та змінюються одночасно з розвитком суспільства.

Метод – це сукупність певних прийомів, тобто метод – це ціле, а прийом – це елемент методу.

Прийомами методу економічного контролю є:

- загальнонаукові прийоми (*запозичені з інших наук; спостереження і експеримент; індукція і дедукція; аналіз і синтез; порівняння і аналогія*);
- запозичені з інших наук (*статистичні; кібернетичні; економіко-математичні; соціологічні; історичні*);
- запозичені з інших наук (*фактичні і органолептичні; документальні; узагальнення і реалізація результатів*).

Методичні прийоми застосовуються як у науковій, так і у практичній діяльності. У ході здійснення контролю до одного об'єкту дослідження можна застосовувати різні методичні прийоми. Проте, одні будуть ефективні, а інші – ні.

Критерії оцінки методичних прийомів:

- ефективність (*досягнення поставленої мети та результативності; точність дослідження; придатність для практики*);
- простота та надійність (*доступні досліднику; достовірність результатів дослідження*);
- відсутність шкоди (*етичність при спілкуванні з персоналом; відсутність матеріальної і моральної шкоди*);
- економічність (*економія часу і засобів дослідження*).

Методом економічного контролю в практичному застосуванні є певна послідовність дій, виконання яких сприяє дослідженню об'єкта перевірки.

До таких методів відносять: інвентаризацію; ревізію; аудит; судово-бухгалтерську експертизу; аналіз господарської діяльності.

Інвентаризація є необхідним і незамінним, важелем у руках керівництва будь-якого підприємства у сфері управління матеріальними ресурсами.

Основними завданнями інвентаризації є:

- виявлення фактичної наявності цінностей в натурі;
- встановлення лишку або нестачі цінностей шляхом співставлення фактичної наявності з даними бухгалтерського обліку;
- виявлення цінностей, які частково втратили свою первинну якість, застарілих моделей, а також невикористаних;